

Tisková zpráva

Vědci z VUK zachraňují vzácné jeřáby z české přírody

Pomáhá jim mikropropagace v laboratoři

Průhonice, 13. dubna 2026 - Vzácné druhy jeřábů patří k nejohroženějším stromům české krajiny. Vědci z Výzkumného ústavu pro krajinu, v. v. i. (VUK) nyní ukázali, že moderní laboratorní metoda mikropropagace dokáže tyto unikátní stromy účinně množit a pomoci tak jejich ochraně. Nový postup umožňuje vypěstovat velké množství rostlin i z velmi malého počtu jedinců, což je pro záchranu ohrožených populací klíčové.

Rod **jeřáb (Sorbus)** patří mezi botanicky velmi zajímavé skupiny dřevin v Evropě. Vyznačuje se velkou genetickou rozmanitostí a častým vznikem hybridů mezi jednotlivými druhy. Mnohé z nich se vyskytují pouze na velmi malých územích a někdy dokonce jen na jediné lokalitě.

V České republice roste 21 původních druhů jeřábů, z nichž většina je považována za ohrožené nebo velmi vzácné. Některé populace tvoří jen několik desítek jedinců. Tyto stromy navíc často žijí na okrajích skal, ve světlých lesích nebo na stepních svazích – tedy v prostředí, které v dnešní kulturní krajině postupně mizí.

„Jeřáby jsou mimořádně důležité pro biodiverzitu krajiny. Často rostou v extrémních podmínkách, kde jiné dřeviny neuspějí, a vytvářejí unikátní ekosystémy,“ říká Ing. **Jana Hanzal Šedivá, PhD.**, vedoucí odboru rostlinných biotechnologií VUK.

Proč se tyto stromy v přírodě špatně rozmnožují

Přirozené rozmnožování jeřábů je komplikované. Většina druhů se sice rozmnožuje semeny, ale jejich vznik závisí na opylení jinými jedinci v okolí. Pokud je populace příliš malá nebo izolovaná, semena se vytvářejí jen obtížně.

Navíc se jedná často o druhy s velmi omezeným výskytem. Někdy roste jen jeden dospělý strom na celé lokalitě, což šanci na přirozené rozmnožení výrazně snižuje.

„U některých druhů máme v přírodě jen několik málo stromů. Pokud chceme tyto geneticky unikátní populace zachovat, musíme hledat jiné způsoby jejich množení,“ vysvětluje Jana Hanzal Šedivá.

Mikropropagace: množení stromů v laboratoři

Jedním z řešení je **mikropropagace**, tedy množení rostlin pomocí kultivace rostlinných pletiv v laboratorních podmínkách.

Z malého kousku rostliny – například z pupenu nebo části výhonku – lze v živném médiu vypěstovat nové rostliny. Ty se následně postupně množí a po zakořenění se přesazují do skleníku nebo do přírody.

Výzkumný tým VUK testoval tuto metodu u čtyř vzácných druhů jeřábů, a to u **Sorbus gemella**, **Sorbus omissa**, **Sorbus × abscondita** a **Sorbus × kitaibeliana**.

„Výhodou mikropropagace je, že dokážeme rychle rozmnožit i velmi vzácné druhy z minimálního množství původního materiálu. Z jediného stromu tak můžeme získat desítky až stovky nových jedinců,“ říká Jana Hanzal Šedivá.

Jak vznikají nové rostliny

Vědci nejprve odebrali výhonky z matečných stromů a v laboratoři z nich založili takzvané **in vitro kultury**. Ty následně pěstovali na speciálních živných médiích obsahujících rostlinné hormony, které podporují růst nových výhonů.

Ukázalo se, že jednotlivé druhy reagují na laboratorní podmínky odlišně – některé vytvářely více výhonů, jiné naopak lépe zakořeňovaly. Klíčovým krokem bylo právě **zakořenění mladých rostlin**, které rozhoduje o úspěchu celé metody.

Dobrou zprávou je, že většinu zkoumaných druhů se podařilo úspěšně zakořenit mimo sterilní laboratorní prostředí přímo v substrátu z rašeliny a perlitu.

Nové možnosti pro ochranu české přírody

Vyvinutý postup může výrazně pomoci ochraně ohrožených druhů jeřábů. Díky němu lze připravit rostliny pro posilování malých populací v přírodě, pro zakládání záložních kolekcí a také pro výsadbu v botanických zahradách či arboretech.

„Tento postup nám otevírá cestu k dlouhodobé ochraně mnoha vzácných druhů jeřábů. Zároveň jej můžeme využít i pro další ohrožené dřeviny české krajiny,“ dodává Jana Hanzal Šedivá.

Stromy, které stojí za záchranu

Jeřáby jsou nejen esteticky atraktivní, ale také ekologicky cenné stromy. Jejich plody jsou zdrojem potravy pro ptáky a další živočichy a pomáhají udržovat pestrost krajiny.

Moderní biotechnologie tak dnes nabízejí způsob, jak tyto unikátní druhy ochránit pro budoucí generace – a vrátit je tam, kam patří: do české přírody.

Kontakt pro média:

Oddělení komunikace VÚK

+420 737 977 966

tiskove@vuk.gov.cz